

TARTU ÜLIKOOL
FILOSOOFIA TEADUSKOND
EESTI JA ÜLDKEELETEADUSE INSTITUUT
SOOME-UGRI OSAKOND

Kerttu Poolakese
Soomlaste raamatukogukasutus
Bakalaureusetöö

Juhendaja: Hanna Katariina Jokela

Tartu 2015

Sisukord

Sissejuhatus.....	4
1. Mõisted.....	6
2. Ajalugu.....	7
2.1. Esimesed raamatukogud maailmas.....	7
2.2. Raamatukogud keskaegses Soomes.....	7
2.3. 17.–19. sajand ja laenuraamatukogude areng.....	8
2.4. Raamatukogude areng Vene Keisririigi ajal.....	10
2.5. Tänapäevaste raamatukogude süünd ja iseseisev Soome Vabariik.....	11
3. Raamatukogude kasutamine.....	14
3.1. Erinevad raamatukogud ja nende kasutamine.....	14
3.2. Laenutamine.....	15
3.2.1. Laenutatud raamatute üldarv.....	15
3.2.2. Laenutusi elaniku kohta.....	16
3.2.3. Laenutuste keeleline jagunemine.....	16
3.2.4. Laenutuste ealine jagunemine.....	17
3.2.5. Laenutuste sisuline jagunemine.....	18
3.2.6. Laenutused piirkonniti.....	19
3.3. Külastused.....	21
3.3.1. Külastused ühe tunni kohta.....	21
3.3.2. Külastused elaniku kohta.....	22
3.3.3. Külastused piirkonniti.....	22
4. Üritused ja lisavõimalused raamatukogudes.....	25
4.1. Maakonnaraamatukogud.....	25
4.2. Rahvusraamatukogu.....	28

Kokkuvõte.....	29
Tiivistelmä.....	31
Kasutatud kirjandus ja lühendid.....	33

Sissejuhatus

Soome raamatukogusüsteemi ja raamatukogudes valitseva õhkkonna järgi tutvustatakse Soomet kui raamatukogude maad (Soome Haridus- ja Kultuuriministeerium 2011). Helsingi raamatukogutegevuse direktor Tuula Haavisto sõnul tagab Soome raamatukogude hea kvaliteet ka suure populaarsuse, soomlased on oma raamatukogude poolt üllatatud, inspireeritud ja julgustatud (Haavisto 2015).

Käesolev bakalaureusetöö uurib, milliseid võimalusi pakuvad Soome raamatukogud inimestele ja kui aktiivselt neid kasutatakse. Raamatukogusid on Soomes palju ja need kõik on tasuta kasutamiseks kõigile, nii munitsipaal- kui teadusraamatukogud.

Töö koosneb neljas osast. Esimesed kaks on teoreetilised – esimeses seletan lühidalt lahti tähtsamad mõisted ja raamatukogu funktsiooni, teises osas teen kokkuvõtte Soome raamatukogude ajaloost, et näha, kui pika aja jooksul ja millistes tingimustes on Soome raamatukogundus oma praegusele tasemele jõudnud. Kuna Soome on ajaloos olnud erinevate riikide võimu all, on see kindlasti mõjutanud ka raamatukogundust. Peamiste allikatena kasutan Ilkka Mäkineni raamatuid (2009a ja 2009b) Soome raamatukogude ajaloost.

Kolmandaks uurin Soome raamatukogude veebilehel www.kirjastot.fi olevat statistikat, et saada teada, kui palju raamatukogusid külastatakse, kui palju sooritatakse laenutusi, mida laenutatakse ja kuidas see piirkonniti erineb. Enamus saadaolevast statistikast algab aastast 1999, osa aastast 2001. Võrdlen Soome statistikat ka Eesti omaga.

Neljandas osas keskendun Soome raamatukogude veebilehtedele uurimaks, milliseid lisavõimalusi need pakuvad. Kuna raamatukogu on alati olnud lisaks raamatute säilitamisele ka sotsiaalne üksus, mis edendab kultuurielu ja mille ümber koonduvad erinevad ühingud, on raamatukogudes toimuvad näitused ja üritused lugemise kõrval olulise tähtsusega.

Püüan enda töös leida vastused järgnevatele küsimustele:

1. Mil määral on Soome raamatukogude arengut mõjutanud teiste riikide poolne võim ja vallutused?
2. Kuna jõudsid Soome raamatukogud tänapäevasele kõrgele tasemele?
3. Kas ja mil määral on viimastel aastatel muutunud raamatukogu külastuste ja laenutuste arv?
4. Millises Soome piirkonnas kasutatakse raamatukogu kõige aktiivsemalt?
5. Milliseid üritusi ja lisavõimalusi pakuvad Soome raamatukogud ja kui palju neid kasutatakse?

1. Mõisted

Raamatukogu algfuntsioon on käsikirjaliste, trükitud jms dokumentide kogumine ja säilitamine ehk fondi moodustamine. Erinevalt samasugust funktsiooni täitvast arhiivist ei saa raamatukogu olla kasutajatele suletud. Sellest lähtuvalt on raamatukogu teiseks funktsiooniks kogudele juurdepääsu tagamine – teenindusfunktsioon. (Volodin, Boriss 2004: 5–6)

Raamatukogusid on erinevaid:

Raamatukogu – üldiseks kasutamiseks ettenähtud kogu trükiseid, käsikirju vms. materjali; koht v. hoone, kus seda säilitatakse (EKSS).

Rahvaraamatukogu – kõiki lugejarühmi teenindav raamatukogu, avalik raamatukogu (EKSS).

Rahvusraamatukogu – riigi tähtsaim, kõiki riigis ilmuvaid trükiseid sisaldav raamatukogu (EKSS).

Laenuraamatukogu – kojulaenutusega raamatukogu (EKSS).

Teadusraamatukogu – esinduslikult teaduskirjandust sisaldav, ka teadusasutusena toimiv raamatukogu (EKSS).

2. Ajalugu

2.1. Esimesed raamatukogud maailmas

Esimesed raamatukogud tekkisid mitmesuguste riiklike, majanduslike jt dokumentide koguna, st olemuselt olid need ürikute kogud, mida võib pidada nii arhiiviks kui raamatukoguks. Esimesed teated raamatukogu olemasolust pärinevad Ees-Aasia jõgikonnast, kus praeguse Iraagi territooriumil asus Sumeri riik. (Volodin 2004: 17–18) Sumeri kultuur kestis aastatel ~3500–2000 eKr.

Sumeri riigi territooriumil, peamiselt Eufrati jõe kallastel asunud linnade alalt leiti hulk savitahvleid anonüümsete teostega. Nippuris, riigi religiooses keskuses, kust arheoloogid leidsid mõnituhat umbes 1700. aastaga dateeritud savitahvlit, asus raamatukogu kuuekümmne kahes selleks otstarbeks määratud ruumis. Leitud tahvlid lubavad oletada, et juba siis leidis kirjanduse süstematiseerimise elemente. Suurim ja tuntuim vana aja raamatukogu oli Assüüria kuninga Assurbanipali (668–631 eKr) raamatukogu, millele oli aluse pannud kuningas Tiglatpilesar I (1112–1074 eKr). See asus Assüüria pealinnas Niineves ja raamatukogu fond koosnes umbes 5000–10000 savitahvlist. (Volodin 2004: 19)

2.2. Raamatukogud keskaegses Soomes

Keskajaks võib Soome puhul pidada ajavahemikku 1100–1500. Sel ajal kuulus Soome Rootsi Kuningriigi koosseisu. Keskaegsest Soomest ei ole säilinud palju kirjalikke andmeid. (Mäkinen, Ilkka 2009a: 18)

Ilkka Mäkinen kirjutab, et esimeste raamatukogude ja kirjanduse areng Soome pinnal

toimus kloostrites. Esimene klooster oli ilmselt aastatel 1100–1160 Valamo saarel Laadoga järve põhjaosas, Karjalas. Teiste allikate kohaselt algas kloostrite rajamine alles 1329. aastal.

On teada, et tõenäoliselt 1276. aastal asutatud Turu toomkirikus, mis on ühtlasi Soome vanim toimiv asutus, oli olemas oma raamatukogu, kuigi selle täpne ajalugu ja asutamise aeg ei ole kindel. Kui Turu toomkirik ja Kuusisto piiskoplinn 1318. aastal novgorodlaste poolt põletati, said tuhaks ka Soome varajase keskaja allikad. Lisaks rüüstasid 1507. aastal Turu linna taanlased ja muu hulgas viidi toomkiriku raamatukogust kõige väärtuslikumad teosed. Gustav Vasa ajal omastati kiriku varad kuninga poolt ja palju tekste hävitati jällegi, samas kasutasid maksukogujad oma arvepidamiseks keskaegseid pärgamente ning sel moel säilis umbes 10 000 pärgamendilehte 1200–1500 erinevast teosest. Parima keskaegse raamatukoguna tuntakse 1438. aastal loodud Naantali birgittakloostri raamatukogu. On teada, et seal tegeleti raamatute kopeerimise ehk ümberkirjutamisega ning sinna saadeti juba raamatuid ümberkirjutamise tarbeks ka laenuks. (Mäkinen 2009a: 18–25)

2.3. 17.–19. sajand ja laenuraamatukogude areng

17. ja 18. sajandist on märkeid, et koguduse liikmed said kirikust väikese tasu eest raamatuid laenutada (Mäkinen 2009a: 31). Esimene avalik laenuraamatukogu avati 1794. aastal Pohjois-Pohjanmaa maakonna suurimas linnas Vaasas. See ja teised raamatukogud olid algselt keskklassi raamatukogud. (Volodin 2004: 222) 1794. aastat ja Vaasa raamatukogu avamist peetaksegi Soome üldise raamatukogunduse sünniajaks (Mäkinen 2009a: 46).

1801. aastal avati Turus kommertslik laenuraamatukogu, mis oli oluline selle poolest, et oli esimene piiramatu kasutusõigusega raamatukogu, kõigile. Sellest hoolimata piirdus tegelik kasutajaskond maksevõimeliste rootslaste ja aadlikega ja ei olnud tõenäoline, et

sinna oleks astunud mõni talupoeg või ori. (Mäkinen 2009a: 68)

1802. aastal arenes Anjala vallas Regina algkoolis kõrvaltegevusena välja esimene lihtrahvaraamatukogu. Algselt tuli laenutuse eest maksta, tasuta sai laenutama hakata 1860. aastal. Kui Regina kool 1931. aastal tegevuse lõpetas, anti raamatukogu üle Anjala omavalitsusele tingimusel, et Regina kooli raamatuid hoitakse omavalitsuse raamatukogus eraldi osana, kust neid edasi saab laenutada. 2007. aastast alates on Regina raamatukogu raamatud Vaasas, Soome raamatukogude muuseumis. (Mäkinen 2009a: 82-88)

Andmed annavad esmase ülevaate laenuraamatukogude levikust 19. sajandil, mil need olid olemas järgmistes paikades: Turu, Helsingi, Porvoo, Tammisaari, Hanko, Jyväskylä, Oulu, Kuopio, Huittinen, Vaasa, Uusikaupunki, Kemi, Lappeenranta, Kajaani, Nurmis Socken ja Savonlinna. Mauri Närhi 1963. aastal kogutud teadmiste alusel olid laenuraamatukogud lisaks veel Raahes ja Kristiinankaupunkis. Lisaks uutele raamatukogudele tekkisid ka uued võimalused. Kui insener G.R. Hindström 1883. aastal uue raamatukogu avas, teatas ta, et raamatuid saab tellida ka telefoni teel, mille järel need jalgrattaga lugejani toimetatakse. Päevaleht Helsingfors Dagblad kirjutas 1889. aastal, et naiste lugemissaal on hotellis Kämp avatud iga päev kell 8-23. Naiste eraldi lugemissaali põhjustas asjaolu, et kõrgema klassi naistel oli raske minna üldkasutatavasse lugemissaali. Üldkasutatav ajalehtede lugemissaal meelitas kohale ka soovimatuid isikuid, kes soovisid soojemas kohas istuda ja kelle haisu oli raske taluda. Selle tõttu paigutati ajalehed seintele vertikaalselt ja neid sai lugeda ainult seistes. (Mäkinen 2009a: 70–72)

1827. toimus Turus põleng, ülikool koos raamatukoguga hävines. Pärast põlengut koliti ülikool Helsingisse, uude pealinna ning 19nda sajandi jooksul taastati ka raamatukogu, millest sai *de facto* Soome rahvusraamatukogu. (Mäkinen 2009a: 70)

Lihtrahvale mõeldud rahvaraamatukogud tekkisid Soomes keerulistes tingimustes, ületades kõikvõimalikke takistusi ja sattudes lõpuks vastuollu tunduvalt paremas seisus olevate suurte linnaraamatukogudega. Rahvaraamatukogude liikumist juhtis esialgu

kirik. Peapiiskop Edvard Bergenheim (1798–1884) alustas 1856. aastal kampaaniat, et edendada hariduselu, milles raamatukogud pidid tähtsat rolli mängima. (Mäkinen 2009b:115) 1856. aastal hakati tema õhutusel looma rahva raha eest vallaraamatukogusid, mis asutati küll väljaspool kirikut, kuid mida peapiiskop Edvard Bergenheimi kaudu juhtis siiski kirik (Volodin 2004: 222–223).

2.4. Raamatukogude areng Vene Keisririigi ajal

Aastatel 1809–1917 kuulus Soome Vene Keisririigi kosseisu. Kuigi Soomel oli rohkem iseseisvust kui teistel Keisririigi kontrolli all olevatel riikidel, oli tsensuur 19. sajandi keskel siiski tugev, eriti linnades. 1829. aastal kirjutatud tsensuurimääruste kohaselt kõigile rahvaraamatukogudele tsensuurivalitsuse poolt luba ei antud. Kasutuselt kõrvaldati ka ebasobivaks peetud teoseid, eriti rootsikeelseid. (Mäkinen 2009a: 136, 150) Soome keele staatust küll venelaste poolt toetati, et suurendada eraldumist Rootsi mõjust, kuid samal ajal hoiti maad siiski range kontrolli all. Tsaar Nikolai I range poliitika asendus mõnevõrra liberaalsemaga, kui peale tema surma sai võimule tsaar Aleksander II, kes asus ellu viima ulatuslikke reforme, luues sealhulgas universaalse koolisüsteemi. (Mäkinen 2009b: 115)

Oluline samm raamatukogude arengu kindlustamises oli 1866. aastal välja antud põhikooliseadus, milles olnud paragrahv soovitas luua raamatukogu iga põhikooli juurde ja et need raamatukogud oleksid avatud nii õpilastele kui muudele huvilistele. (Mäkinen 2009b: 115)

Revolutsioonilised ideed levisid siiski ka Soomes, eriti noorte seas. Kirjanduse edendamiseks hakkasid üliõpilased looma organisatsioone ning uute raamatukogude arv kasvas hüppeliselt aastatel 1895-1900. (Mäkinen 2009a: 216)

2.5. Tänapäevaste raamatukogude süünd ja iseseisev Soome Vabariik

Peapiiskop Bergenheimi kampaania ühendus hästi soome rahvusliku liikumise, Fennomaania algusega. Ühed aktiivsemad raamatukogude edendajad fennomaanide seas olid kirjanik Georg Zacharias Forsman (Yrjö Koskinen) ja ajakirjanik Agathon Meurman. Kokkuvõttes oli muidugi domineeriv filosoof ja ajakirjanik Johan Wilhelm Snellman, kes oli üks fennomaanide juhte. Snellman ei kirjutanud palju raamatukogudest, kuid tema järgijad kõrgendasid raamatukogu positsiooni fennomaanide hariduspoliitikas. (Mäkinen 2009b: 115-116)

1890. aastal hakkas laiemalt levima Ameerikast pärit liikumine Public Library Movement, mis sätestas raamatukogu põhiprintsiibid: riigi omandisse ja kõigile tasuta (Mäkinen 2009a: 223). Buum nii majanduses kui kultuuris tegi võimalikuks erinevad sotsiaalsed tegevused, ideed ja uuendused levisid ka lihtrahva sekka. Uus ühiskond vajab ka uut tüüpi raamatukogu. Arvukalt Soome raamatukogutöötajaid reisisid välismaale, ka Ameerikasse, et koguda uusi ideid raamatukogunduse jaoks. Uus raamatukogukontseptsioon levis läbi raamatukogu kursuste, Soome raamatukogujalehe "Kirjastolehti" (1908) ja Soome Raamatukogude Assotsiatsiooni (1910) kaudu. Esimesed raamatukogualased kursused organiseeriti enne esimest maailmasõda, regulaarne raamatukogualase hariduse andmine kõrgkooli tasemel algas pärast teist maailmasõda. (Mäkinen 2009b: 118)

Kui Vene Keisririigi kontrolli all olles ei saanud valitsus avalikke raamatukogusid piisavalt toetada, ei läinud raamatukogude areng latusalt ka pärast Soome iseseisvumist 1917. aastal. Raamatukogundusega tegelevate inimeste siseringis olid pinged, professionaalsemad isikud soovisid luua ühtset keskraamatukogu, mis oleks iseseisev institutsioon, samas kui koolid soovisid raamatukogusid enda kontrolli alla. Kesksel raamatukogu luua ei suudetud, kahe maailmasõja vahelisel ajal moodustus Soome raamatukogundus väikestest, eraldiseisvatest üksustest, mida juhiti pigem hobikorras.

Ometi oli võim lõpuks riigi enda käes. 1921. aastal algas otsene riigipoolne raamatukogude toetamine, üks selle süsteemi eestvedajaid oli Riigi Raamatukogu Büroo juht Helle Kannila, kelle tegevus mõjutas raamatukogude arengut veel 50 aastat. 1928. aastal võeti vastu Raamatukoguseadus, mille alusel riik veel enam raamatukogusid toetama asus, riigipoolne toetus aga kahanes tuleva majanduslanguse ja teise maailmasõja tõttu. Lisaks teises maailmasõjas purustatud hoonetele jäi Soome peale sõda ilma ka Viipuri linnast, kus asus tol ajal ultramodernne, Alvar Aalto poolt disainitud ja 1935. aastal avatud raamatukogu. (Mäkinen 2009b: 119–121)

Peale sõja lõppu algasid ettevalmistused uue raamatukoguseaduse loomiseks. Uus seadus võeti vastu 1961. aastal. See avas raamatukogude jaoks riigi rahakoti, omavalitsustel kulus küll aega, et harjuda raamatukogude peale raha kulutamisega, aga asjad hakkasid arenema. Üks oluline aspekt uue seaduse puhul oli maakondlike keskraamatukogude arendamine, millena hakkasid toimima hästivarustatud linnaraamatukogud. Sellest ajast alates oli 18 maakondlikku keskraamatukogu pluss üks Ahvenamaal. Tööle asusid professionaalsed töötajad, väikesed haruraamatukogud, kus töötasid endiselt kvalifikatsioonita osalise ajaga töötajaid, hakkasid kaduma ning asemele tulid liikuvad raamatukogubussid. 1963. aastal oli riigis vaid 2 raamatukogubussi, 1966. aastal oli number endiselt alla 20, kuid kümnenäi lõpus ulatus nende arv 90-ni ja kümne aasta pärast oli tõusnud juba 220-ni. Tänu raamatukogubussidele said raamatukogu kasutada üha enam inimesi, bussid on Soome raamatukogude arengus olulist rolli mänginud. (Mäkinen 2009b: 124–125)

1980ndatel näis järsk areng aeglustuvat, põhjuseks nii riigi kulutuste kärpimine kui uued teenused raamatukogude asemel. See pani töötajad raamatukogude rolli üle järele mõtlema. 1986. aastal võeti vastu uus raamatukoguseadus. Raamatukogusid hakati automatiseerima, kümnenäi lõpuks oli automatiseeritud süsteem olemas rohkem kui 100 raamatukogus, sajandi lõpuks kõigis. (Mäkinen 2009b: 128–129)

1990ndad algasid majandusbuumiga, millele järgnes tugev langus. Riik muutis jällegi toetuste jagamise korda, raamatukogud jäid praktiliselt vaid omavalitsuste kätte.

Raamatukogude positsioon oli nõrgenenud. Soome Raamatukogude Assotsiatsioon hakkas raamatukoguinimesi koondama ja asuti nõudma raamatukogude staatuse taastamist jõudmaks koolidega samale pulgale. Positiivset tulemust tajuti, kui 1991. aastal Kajaani raamatukogude kongressil saabus uudis, et raamatukogusid hakatakse rahastama koolidega samas grupis. Ometi ei olnud rahastamine piisav, raamatukogusid ähvardasid erinevad ohud, nagu erastamine, maksustamine ja töötajatele seatud nõudmistele alandamine. Imekombel viidi ellu neist vaid viimane, 1992. aastal olid omavalitsustel praktiliselt vabad käed raamatukogude ametikohtade täitmisel. 1998. aasta raamatukoguseadusega astuti samm tagasi ja pandi paika, et raamatukogude tegevuse eest vastutaval töötajal peab olema kõrgharidus. 1998. aasta seaduses oli tunda üleüldist positiivset energiat, see tõi raamatukogud uude ajastusse - internetiajastusse. Üleriigilise programmi toetusel said millenniumi lõpuks praktiliselt kõik avalikud raamatukogud internetiühenduse. Sellest seadusest alates pole enam raamatukogude maksustamisest juttu tehtud ja on selge, et raamatukogudel on oluline roll mängida ka tulevikus. Kuidas see roll erinevatele reformidele vastu peab ja kui tähtsaks jääb, jääb aja näidata. (Mäkinen 2009b: 130–132) Järgnevates peatükkides saab näha, kui aktiivselt soomlased viimastel aastatel raamatukogusid kasutanud.

3. Raamatukogude kasutamine

Uurisin raamatukogude kasutamise statistikat Soome avalikes raamatukogudes. Laenutuste puhul oli kättesaadav statistika aastatest 2001–2013, külastuste puhul aastatest 1999–2013.

3.1. Erinevad raamatukogud ja nende kasutamine

2013. aastal oli Soomes kokku 963 raamatukogu. Nendest 291 pea- ja 487 haruraamatukogu, 37 haiglaraamatukogu, 147 liikuvat raamatukogu ja 1 raamatukogupaat. (kirjastot.fi)

Liikuv raamatukogu alustas Soomes juba 1913. aastal hobuvankrina (kirjastot.fi), tänapäevane liikuv raamatukogu ehk raamatukogubuss sisaldab endas üle 4000 eksemplari ja lisaks raamatutele ka ajakirju ja ajalehti (Sovijärvi, Matti 2014). 2013. aastal oli kasutusel 147 raamatukogubussi, millest sooritati 7 321 265 laenutust, mis moodustas laenutuste koguarvust 7,89% (kirjastot.fi). Kõige põhjapoolsem raamatukogubuss tegutseb Soome, Rootsi ja Norra piiriäärsete valdade koostöös, liikudes Muoniost “käsivarde”, Rootsi ja Norrani. Bussis on teoseid soome, rootsi, norra ja saami keeles. (Björkman 2014)

Raamatukogupaat tegi esimese sõidu 1976. aastal. Tegevuspiirkonnaks oli Turu saarestik ja viimasel ajal liikus paat üks kord kuus maist septembrini (Parainen kaupunki). 2013. aastal, mis oli ühtlasi raamatukogupaadi viimane tegutsemisaasta, tehti paadilt 1098 laenutust (kirjastot.fi).

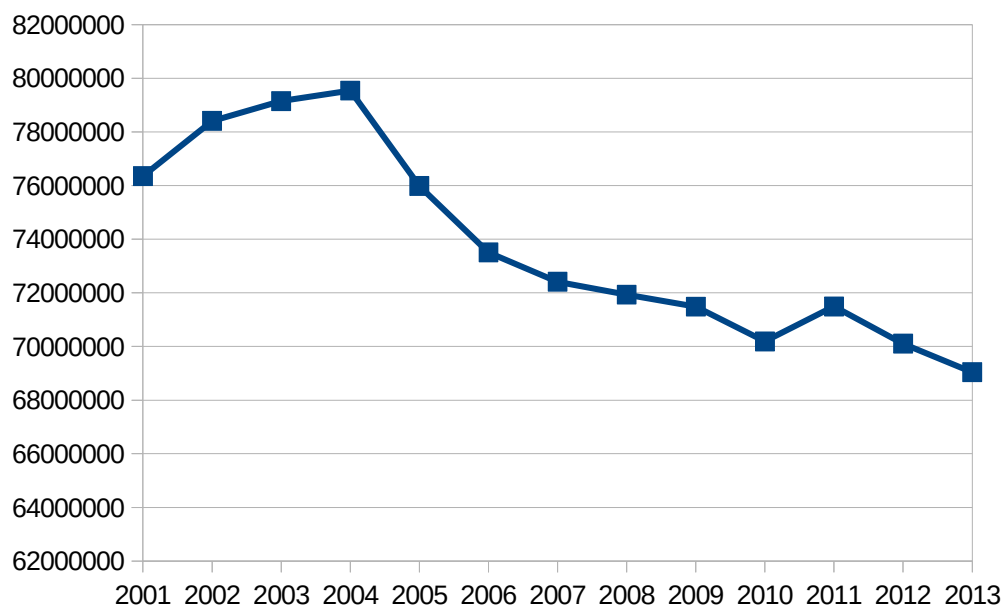
3.2. Laenutamine

Uurisin raamatute laenutamise statistikat Soome avalikes raamatukogudes aastatel 2001–2013 ja koostas in joonised. Arvandmed on leitud veebilehelt www.kirjastot.fi.

3.2.1. Laenutatud raamatute üldarv

Enim raamatuid laenutati Soome raamatukogudest uuritava perioodi jooksul 2004. aastal, 79 544 379 raamatut. 2013. aastal oli laenutatud raamatute arv 69 041 604, seega 13% väiksem.

Võrdluseks võib tuua, et näiteks Eestis laenutati 2004. aastal avalikest raamatukogudest umbes 12,6 miljonit raamatut ja 2012. aastal 11,7 miljonit (Volt, Mihkel 2014: 275).

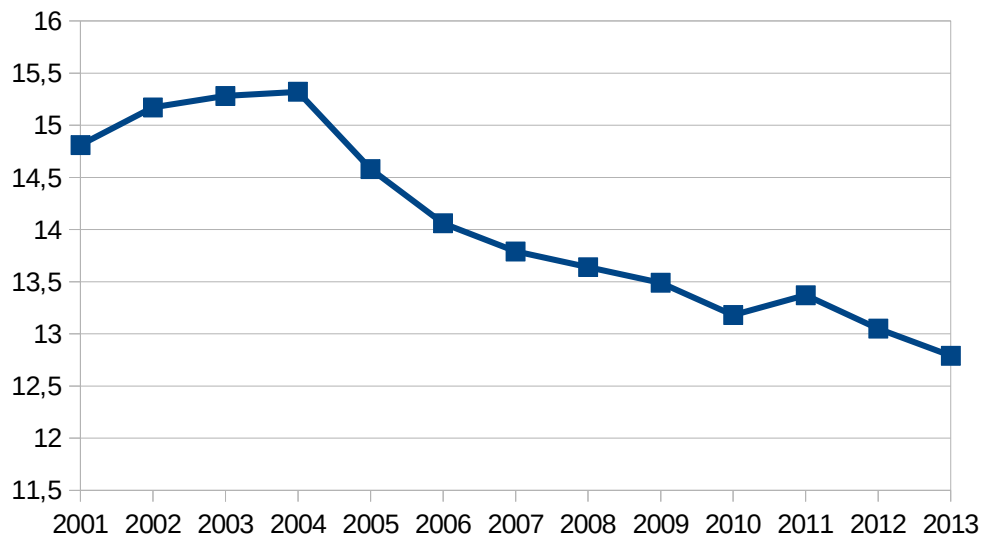

Joonis 1. Laenutatud raamatute üldarv aastatel 2001–2013.

3.2.2. Laenutusi elaniku kohta

Laenutuste haripunkt oli aastal 2004, mil ühe elaniku kohta laenutati aasta jooksul 15,3 raamatut. 2013. aastaks langes näitaja 12,8 raamatule, seega 17%.

Eestis laenutati 2004. aastal ühe elaniku kohta 9,2 ja 2012. aastal 8,6 raamatut (VOLT 2014: 275), seega eestlaste laenutamise aktiivsus on viimasel ajal soomlastega võrreldes ligikaudu 33% väiksem.

Joonis 2. Ühe elaniku kohta sooritatud laenutused aastas perioodil 2001–2013
Soomes

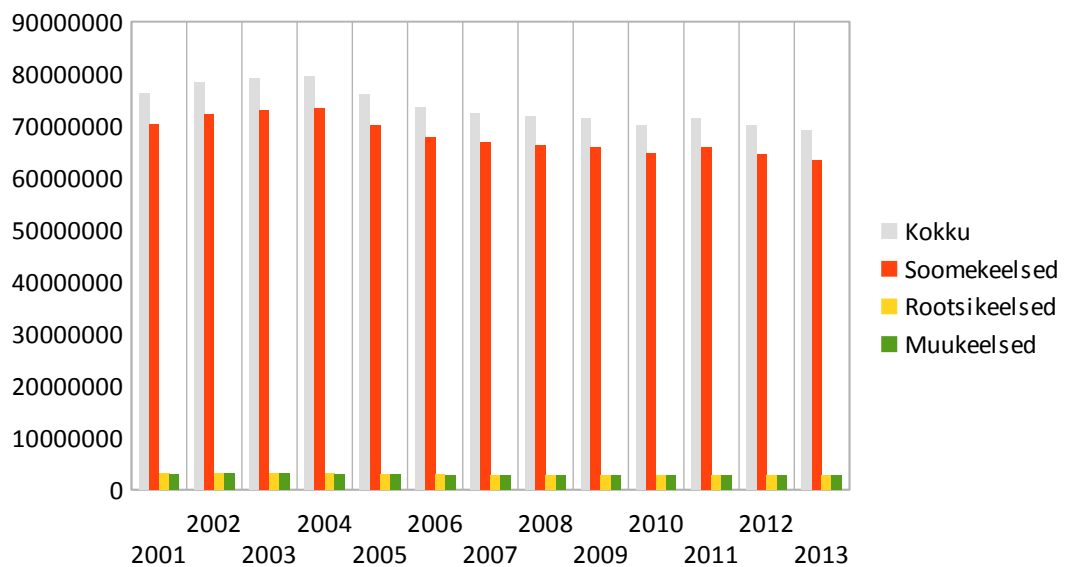
3.2.3. Laenutuste keeleline jagunemine

Keeleline jagunemine on laenutuste puhul püsitud 13 aasta jooksul küllaltki võrdväärseks. Laenutuste üldarvuga koos on langenud kõigi keelegruppide laenutuste arv.

2013. aastal laenutatud 69 041 604 raamatust moodustasid soomekeelsed 91,92%, rootsikeelsed 4,16% ja muukeelsed 3,92%.

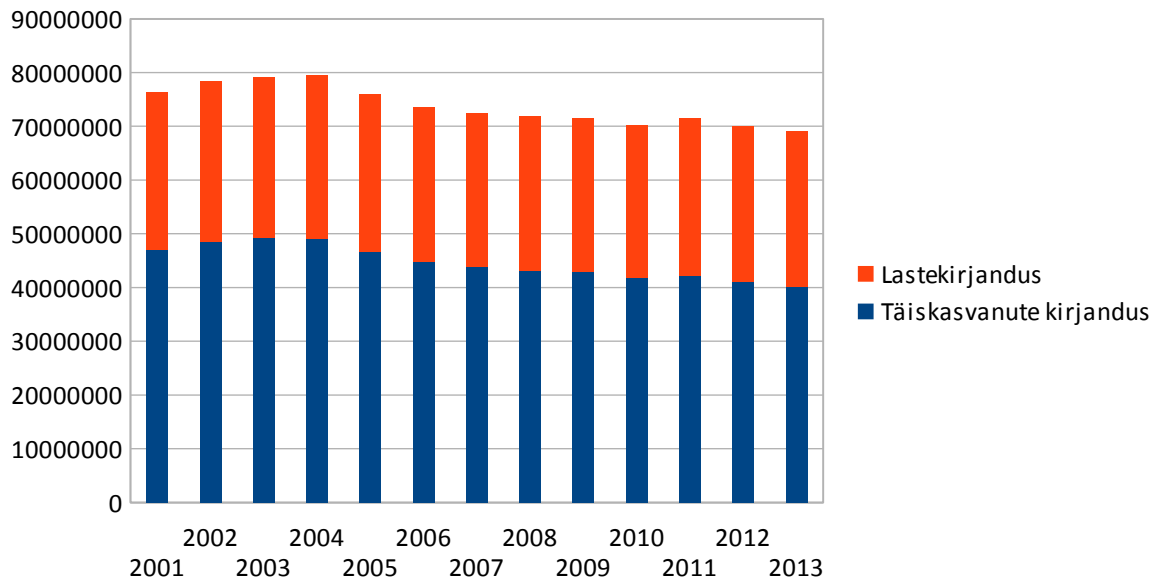
Võrdluseks võib tuua, et Soome elanikkonnast räägivad soome keelt emakeelena 91%, rootsi keelt 5,4% ja muid keeli 3,6% (thisisFINLAND 2014).

Joonis 3. Keeleline jagunemine laenutatud raamatute puhul aastatel 2001–2013.

3.2.4. Laenutuste ealine jagunemine

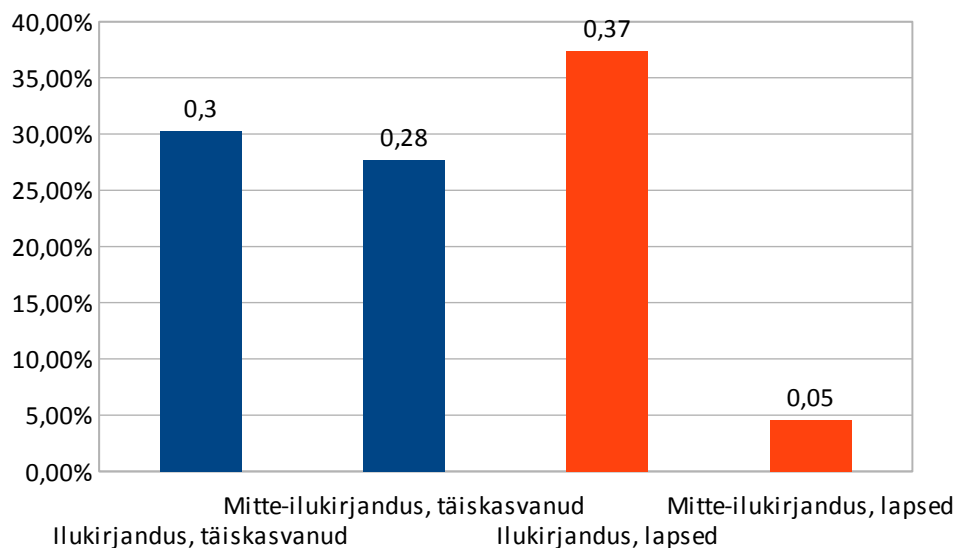
Ka ealine jagunemine on aastatel 2001–2013 laenutatud raamatute puhul olnud enam-vähem võrdväärne. Täiskasvanute raamatud moodustasid 2013. aasta laenutuste koguarvust (69 041 604) 58% ja lasteraamatud 42%. Nagu jooniselt 4 näha, on sarnane jagunemine olnud ka eelnevatel aastatel.

Joonis 4. Ealine jagunemine raamatute puhul aastatel 2001-2013.

3.2.5. Laenutuste sisuline jagunemine

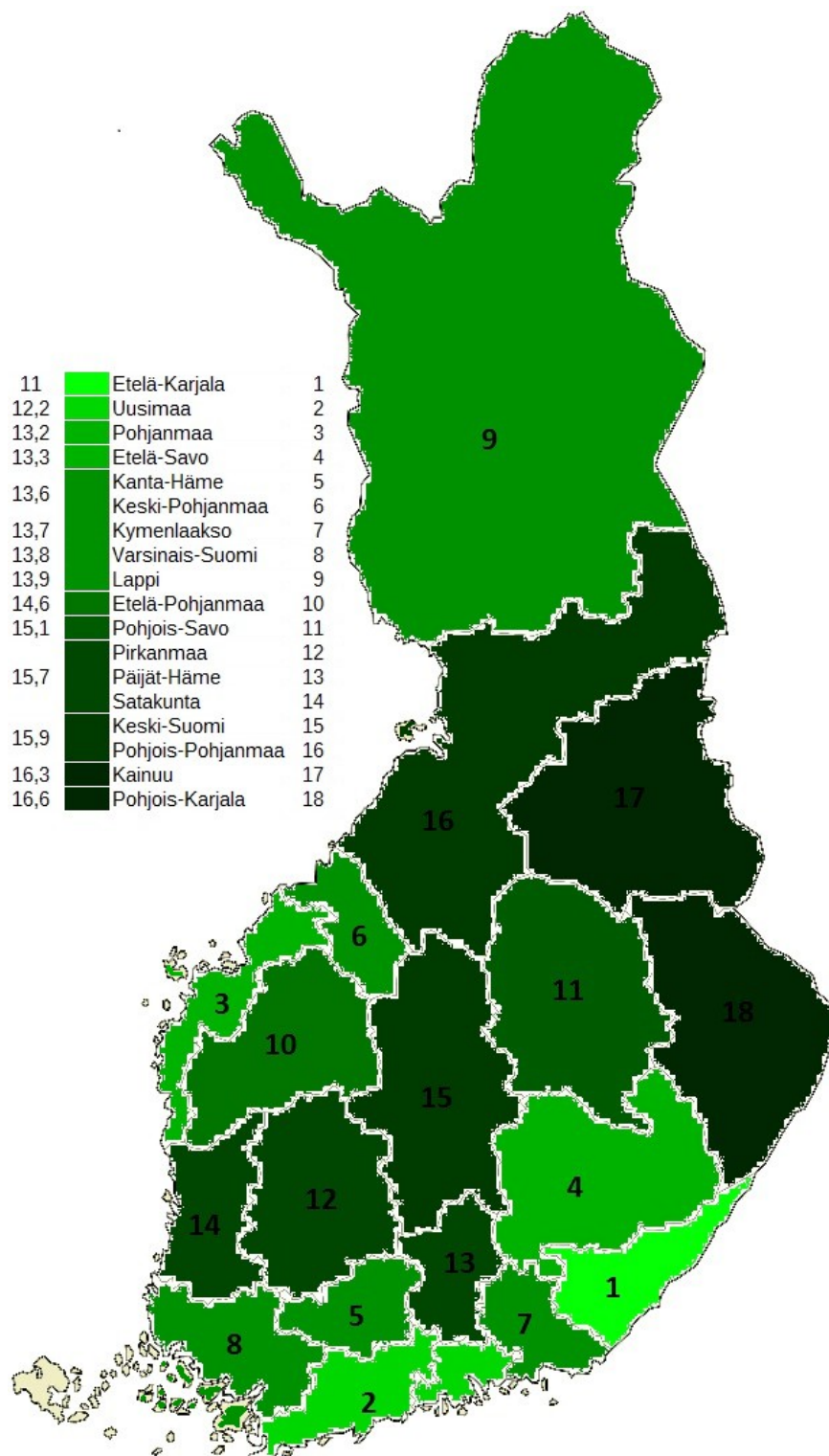
2013. aastal laenutatud raamatud jagunesid täiskasvanute puhul ilukirjanduse ja mitte-ilukirjanduse osas praktiliselt võrdselt. Laste puhul ületas ilukirjandus mitte-ilukirjanduse kaheksakordselt. Ka sisulise jagunemise puhul polnud märgata erilist vahet viimase 13 aasta jooksul.

Joonis 5. Sisuline jagunemine raamatute puhul aastal 2013.

3.2.6. Laenutused piirkonniti

Internetileht www.kirjastot.fi on arvestanud Soome maakondadeks 18 haldusüksust, hõlmates seega kõiki Soome maakondi peale Ahvenamaa. Jooniselt 6 on näha, mitu laenutust ühe elaniku kohta aastas on tehtud keskmiselt aastatel 2001–2013. Enim laenutusi on sooritatud Pohjois-Karjala maakonnas, keskmiselt 16,6 laenutust elaniku kohta aastas ja kõige vähem Etelä-Karjalas, kus laenutusi oli keskmiselt 11 ühe elaniku kohta aastas. Võib öelda, et laenutamine on populaarsem Soome keskosas, vähem laenutatakse raamatuid lõuna- ja idapoolsetel äärealadel. Vahet võib märgata ka põhja ja lõunaosa vahel, põhjapool laenutatakse rohkem kui lõunapool.

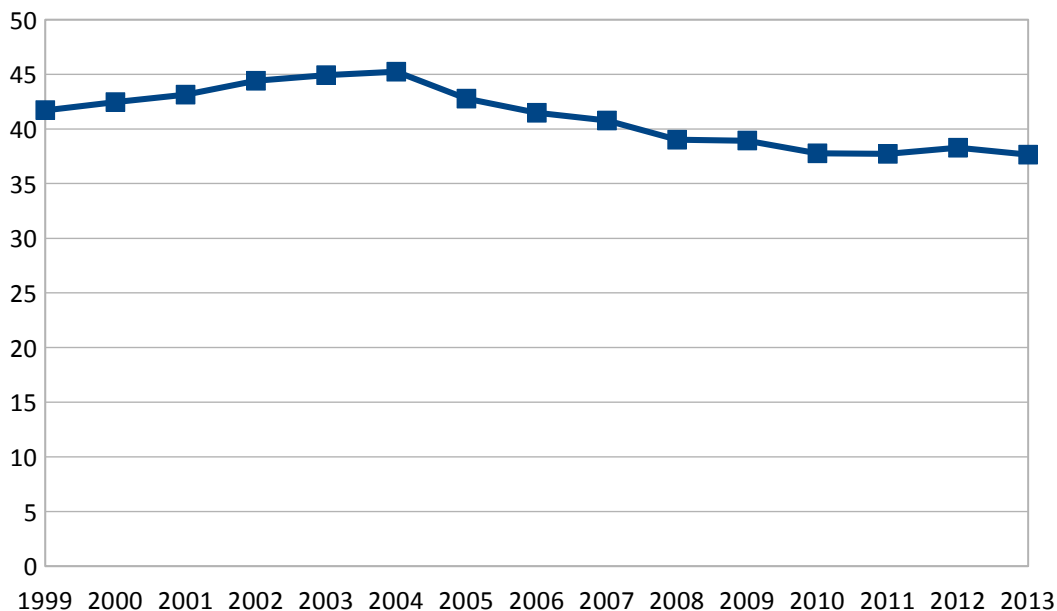
Joonis 6. Laenutuste piirkondlik jagunemine aastatel 2001-2013.

3.3. Külastused

Uurisin avalike raamatukogude küllastamise statistikat aastatel 1999–2013 ja koostasin joonised. Arvandmed on leitud veebilehelt www.kirjastot.fi

3.3.1. Külastused ühe tunni kohta

Jooniselt 7 on näha, mitu küllastust tunnis tehti Soome raamatukogudes avatud tundide kohta aastatel 1999–2013. Arvestatud on kõiki avalikke raamatukogusid. Haripunkt oli 2004. aastal, mil raamatukogu küllastati tunnis keskmiselt 45,2 korda, 2013. aastaks langes näitaja 37,6-ni. Mõningasest langusest hoolimata on näha, et raamatukogude küllastatavus püsib endiselt kõrgel.

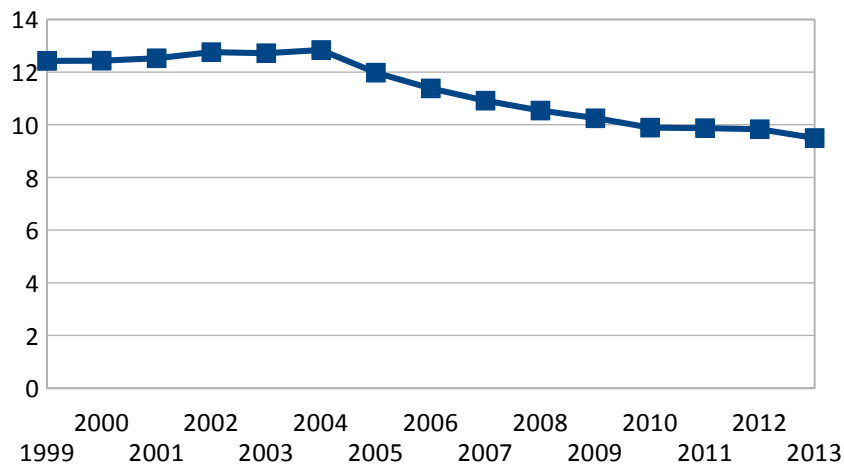

Joonis 7. Külastused ühe tunni kohta aastatel 1999–2013.

3.3.2. Külastused elaniku kohta

Külastuste arv ühe elaniku kohta aastas oli haripunktis aastal 2004, mil keskmine soomlane külastas raamatukogu 12,84 korda. Sealt alates on toimunud aeglane langus 9,5 külastuseni 2013. aastal.

Keskmine eestlane külastas raamatukogu 2004. aastal 5,1 korda ja 2012. aastal 4,5 korda (VOLT 2014: 275), seega külastavad eestlased viimasel ajal raamatukogu ligikaudu 53% vähem kui soomlased.

Joonis 8. Külastused ühe elaniku kohta aastatel 1999–2013.

3.3.3. Külastused piirkonniti

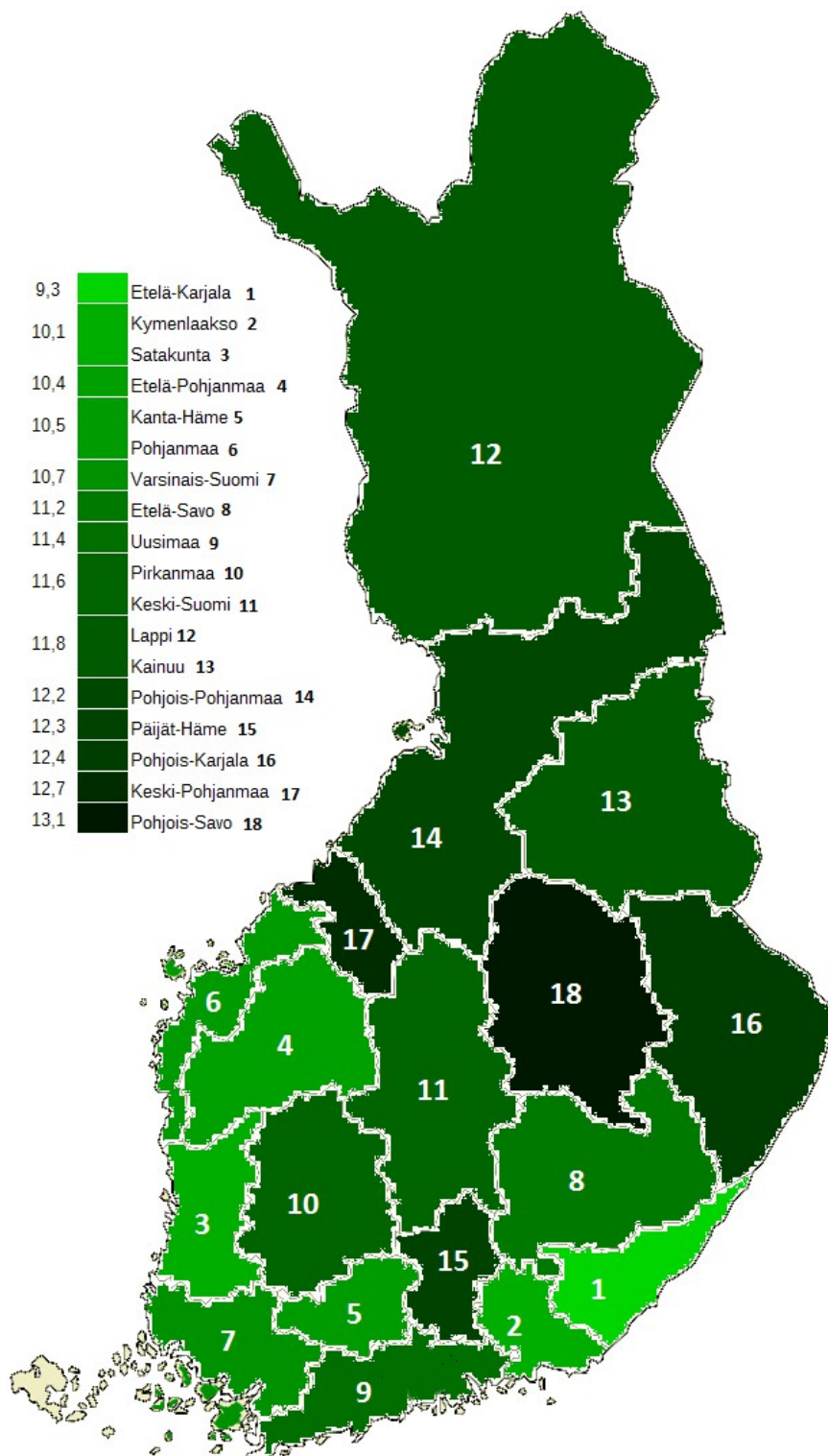
Jooniselt 9 on näha, mitu külastust ühe elaniku kohta aastas on tehtud keskmiselt aastatel 1999–2013. Arvestatud on kõiki maakondi peale Ahvenamaa.

Maakondade puhul suurt vahet märgata ei ole. Enim on külastatud raamatukogu

Pohjois-Savo maakonnas, keskmiselt 13,1 korda elaniku kohta. Kõige vähem, 9,3 korda, külastati raamatukogu Etelä-Karjala maakonnas, ometi pole ka see näitaja madal.

Võib väita, et põhja pool on raamatukogude külastamine populaarsem kui lõuna pool, Pohjois-Savo maakonnale järgnevalt Keski-Pohjanmaa ja Pohjois-Karjala maakonnas. Vähem populaarsemateks piirkondadeks on Soome ääre poolsed maakonnad lõuna osas – Etelä-Karjala, Kymenlaakso ja Satakunta. Keskosas külastatakse rohkem kui äärealadel.

Samas võib võrdluseks tuua, et kõige populaarsemad raamatukogud, kus 2012. aastal sooritati üle miljoni külastuse, on Turu linnaraamatukogu, mis asub Varsinais-Suomi maakonnas ja sellele järgneb Sello raamatukogu Uusimaa maakonnas, Espoos (Lansivayla.fi).

Joonis 9. Külastuste piirkondlik jagunemine aastatel 1999-2013.

4. Üritused ja lisavõimalused raamatukogudes

Uurisin, milliseid lisavõimalusi ja üritusi pakuvad Soome raamatukogud. Käsitlen Soome Rahvusraamatukogu ja 18 maakonnaraamatukogu 2015. aasta talve- ja kevadperioodil. Info on hangitud raamatukogude kodulehtedelt.

4.1. Maakonnaraamatukogud

Soomes on ilma Ahvenamaata 18 maakonda ja maakonnaraamatukogud on järgnevad:

- Hämeenlinna linnaraamatukogu
- Jyväskylä linnaraamatukogu
- Joensuu linnaraamatukogu
- Kajaani linnaraamatukogu
- Kokkola linnaraamatukogu
- Kouvola linnaraamatukogu
- Kuopio linnaraamatukogu
- Lahti linnaraamatukogu
- Lapi maakonnaraamatukogu
- Lappeenranta linnaraamatukogu
- Mikkeli linnaraamatukogu
- Oulu linnaraamatukogu
- Pori linnaraamatukogu
- Porvoo linnaraamatukogu
- Seinäjoe linnaraamatukogu
- Tampere linnaraamatukogu
- Turu linnaraamatukogu
- Vaasa linnaraamatukogu

Kõigis 18 maakonnaraamatukogus toimub regulaarselt lugemistunde, kus loetakse ja tutvustatakse erinevaid teoseid, mõnikord autorite endi poolt. Näiteks Kajaani

linnaraamatukogus toimuvad kord kuus kirjanike kirjandusõhtud, kus nad oma loomingut esitavad. Palju kirjanikke külastab ka Lahti ja Tampere linnaraamatukogusid.

Lahti linnaraamatukogu puhul võib välja tuua, et puudutatakse erinevaid mitte kirjandusse puutuvaid sotsiaalseid teemasid ja tegevusi. Näiteks toimub seal infopäev uute tugiperede otsimiseks ja käsitööhuviliste kogunemine. Kord kuus saab Lahti linnaraamatukogus tasuta kino vaadata, kinovõimalust pakub ka Seinajoe linnaraamatukogu.

Tampere linnaraamatukogus toimub üritusi palju ja erinevatel teemadel. Suur rõhk on muusikal, esinemas käib nii pop-ansambleid kui Tampere konservatooriumi liikmeid, kuulata saab ka koorilaulu. Poliitikahuvilistel on raamatukogus võimalik kohtuda Tampere poliitikutega. Lisaks kohalikele teemadele pühendatakse aega ka kaugemale – kevade jooksul leiab aset loengusari „Inimene ja loodus vene kirjanduses”.

Tampere linnaraamatukogus korraldatakse ka erinevaid arvutialaseid koolitusi, näiteks tutvustatakse lähemalt veebibrauserit Mozilla Firefox ja õpetatakse kasutama e-posti. Arvutikoolitusi toimub ka Hämeenlinna linnaraamatukogus, kus osalejatel on võimalik mitmel päeval nädalas õppida näiteks fotodega ümberkäimist arvutis, e-maili ja samuti iPadi kasutamist (viimast saab õppida ka Kokkola linnaraamatukogus). Kursused on mõeldud üldiselt algajatele, kuid erineval tasemel. Internetikoolitus leiab aset ka Jyväskylä linnaraamatukogus.

Raamatukogudes toimuvate loengute ja loengusarjade teemad varieeruvad huvigruppidest, east ja ajast lähtuvalt. Näiteks toimub 2015. aasta alguses Turu raamatukogus loengusari „Vabana võrgus“, mis keskendub turvalisele internetikasutusele. Internetikasutus, eriti laste ja noorte puhul, on hetkel aktuaalne teema kogu maailmas. Valentinipäeva nädal 9.–15. veebruarini on Turu raamatukogus nimetatud „Armastuse nädalaks“, mil saab kuulata loenguid armastusest ja selle ajaloost ning raamatukogukoor esineb armastuslauludega.

Populaarseks teemaks turulaste seas on ajalugu. Põhjuseks võib pidada asjaolu, et Turu

on Soome vanim linn, kuni 1812. aastani oli ka Soome pealinn ning linna ajalugu on pikk ja värvikirev. 2015. aasta alguses jätkub Turu Linnaraamatukogus juba mõnda aega kestnud loengusari „Ajalugu nüüd!“, 4. veebruaril loenguga „Areenaroki kultuurilugu“, 4. märtsil loenguga „Turulase argipäev sõjaajal“ ja muude ajalooliste teemadega kuni suveni. Loengusarja viib läbi Turu Ajalooline Ühendus.

Oulu Linnaraamatukogus on pöhirõhk suunatud kirjandusele. Lugemistunnid toimuvad igal nädalal ja kuu esimesel teisipäeval kell 18 toimub koostöös detektiivklubiga detektiivkirjandusele keskenduv lugemisklubi. Oulu raamatukogu puhul on üritustest internetis väga hea ülevaade, kõik toimuv on märgitud kalendrisse, mis on lugejale eriti mugavaks tehtud – parajasti käesolev päev esimesel kohal ning liikuda saab nii üles- kui allapoole, nähes nii juba toimunud kui edaspidi toimuvaid üritusi kronoloogilises järjekorras lausa 3 aasta vältel.

Kõigis maakonnaraamatukogudes on vaatamiseks avatud näitused, mõnes korraga mitu. On nii kunsti- kui ajaloolisi näitusi.

Elavat muusikat pakuvad kuulamiseks lisaks Tampere linnaraamatukogule ka näiteks Kuopio ja Joensuu raamatukogud, Joensuus on live-esinejad igal kolmapäeval.

Meelelahutus varieerub kasulikuga. Pori linnaraamatukogu pakub igal kolmapäeval kell 17–18 tasuta õigusabi. Soovijatele jagatakse õigusosalast esmaabi, antakse nõu, kas ja kuhu peaks enda probleemidega pöörduma.

Kõigis maakonnaraamatukogudes toimub lastele suunatud üritusi. Lugemistunnid, kus lastele raamatuid ette loetakse, leiavad kodulehtede põhjal aset kõigis raamatukogudes peale Hämeenlinna linnaraamatukogu. Hämeenlinnas toimuvad aga lastele suunatud meediahommikud, kus vaadatakse filme ja mängitakse, joonistatakse või tehakse teatrit. Vaatamiseks pakutakse teatrietendusi mitmetes raamatukogudes, näiteks Kokkolas ja Tampere. Poris ja Kouvolas saab vaadata nukuteatrit ja Kouvolas lisaks lastekino. Lahti linnaraamatukogus toimuvad lastele suunatud arvutimänguõhtud, lisaks saavad lapsed õppida näiteks ise animatsioonide tegemist.

Laste omaloomingut soosib väga Lapi maakonnaraamatukogu. Raamatukogus on näitused lasteaialaste töödest, kunstikooliõpilased on teinud seinamaalinguid. Kevadel toimub koolilastele konkurss raamatutest lühikeste tutvustavate klippide tegemiseks.

4.2. Rahvusraamatukogu

Soome Rahvusraamatukogu on Soome suurim ja vanim teaduslik raamatukogu, mis asub Helsingis ja on osa Helsingi Ülikoolist.

Soome Rahvusraamatukogu kultuurilise tegevuse eesmärgiks on pakkuda nauditavaid kogemusi ja tõsta üldise publiku huvi kirjandusliku kultuuri ja infootsingu suunas. Ekspositsioonide eesmärk on tutvustada Soome Rahvusraamatukogu unikaalseid kollektsioone, tõstes samal ajal publiku tunnustust Soome kultuuritraditsioonide suhtes. (Rahvusraamatukogu)

Soome Rahvusraamatukogus toimub aasta jooksul 15–20 erinevat üritust: kontserdid, loengusarjad, autorite külaskäigud, luuleõhtud, seminarid jm. 2015. aastal algavad üritused alles augustikuus, kuna rahvusraamatukogu peahoone on parajasti läbimas ulatuslikku renoveerimist. Üritused põimuvad samal ajal aset leidvate näitustega, näitused ja üritused on külastajatele tasuta.

Rahvusraamatukogu galeriis organiseeritakse aasta jooksul 1–2 suuremõotmelist näitust, lisaks 10–11 väiksemat näitust ovaalsalis ja kohvikus. Eraldi näitused on ka internetis avaldamiseks, 2015. aasta jaanuaris on vaatamiseks ja kuulamiseks 3 netipõhist näitust:

- „Ammi ja Toivo“ – multimeeldia töö Alma ja Toivo Kuula elust. Toivo Kuula oli Soome fennomaanist helilooja ja Alma tema lauljatarist naine.
- „Õppimise naised“ – tutvustatakse Soome naissoost akadeemikuid.
- „Kirjanduslik keskaeg“ – tutvustatakse keskaegse Soome kirjandust.

Kokkuvõte

Käesolev bakalaureusetöö käsitleb soomlaste raamatukogukasutust. Soome raamatukogud on kvaliteetsed ja populaarsed, enamik soomlastest kasutavad raamatukogu regulaarselt. Uurisin, millistes tingimustes on nende kvaliteet ja populaarsus arenenud ja millises suunas liigub.

Selgus, et Soome raamatukogundusele on mõju avaldanud teiste riikide poolsed rüüstamised, sõjad ja võimuvahetus. Nende käigus on hävitatud palju varajast kirjandust ja raamatukogusid. Näiteks 1318. aastal põletati novgorodlaste poolt Turu toomkirik, kus oli tõenäoliselt üks esimesi Soome raamatukogusid, 1507. aastal langes Turu toomkirik taaskord rüüstamise ohvriks, kui taanlased viisid sealt väärtuslikumad teosed. Vene võimu all olles ei saanud Soome kirjandus ja raamatukogud vabalt areneda, kuna tsensuur oli tugev ja ettekirjutused ranged. Kõik raamatukogud ei saanud toimimiseks luba ja nendest, mis said, kõrvaldati ebasobivaks peetud teoseid.

Raamatukogude jaoks olid laastavad 20. sajandi alguse sõjad, eriti teine maailmasõda. Riik ei saanud raamatukogusid toetada, kuna ressursid kulusid sõjategevuses ja riigi hilisemas ülesehitamises, hukkus palju inimesi ja paljud hooned, sh raamatukogud, pommitati maatas. Lisaks pidi Soome peale teist maailmasõda loovutama Venemaale Viipuri linna koos sealse ultramodernse, äsja valminud raamatukoguga.

Areng tänapäevasele, kõrgele tasemele toimus etappidena. Kirjanduse ja raamatukogude suurem areng algas 19. sajandi keskel ja lõpus, mil toimus üleüldine kultuuriline ärkamine. Peapiiskop Edvard Bergenheim asus hariduselu ja raamatukogusid edendama ja tema ideed sobisid hästi kokku edasise fennomaanide tegevusega. Loodi uusi raamatukogusid, Soome jõudsid uued ideed nii Ameerikast kui mujalt Euroopast. Kahjuks tulid vahele sõjad ja areng jätkus hoogsalt alles 1960ndatel, siis aga juba kiirelt ja professionaalselt.

Uurisin raamatukogude kasutamise statistikat aastatel 1999–2013. Selgus, et viimastel

aastatel on nii külastuste kui laenutuste arv kahanema hakanud, ometi on need endiselt kõrged – keskmine soomlane külastas 2013. aastal raamatukogu 9,5 korda kuus ja laenutas aasta jooksul ligi 13 raamatut. Külastusi ja laenutusi sooritatakse rohkem riigi kesk- ja põhjaosas, vähem lõunapoolsematel äärealadel. Eestlased kasutavad soomlastega võrreldes raamatukogu oluliselt harvem – külastatakse 53% vähem ja laenutusi sooritatakse 33% vähem.

Uurisiti ka 18 Soome maakonnaraamatukogu ja Soome Rahvusraamatukogu kodulehtedelt, milliseid lisavõimalusi need pakuvad. Kõigis saavad külastajad vaadata näitusi ja toimub kirjandusalaseid esitlusi. Korraldatakse teoste esitlusi ja lugemistunde nii täiskasvanutele kui lastele. Lisaks pakutakse mõnes raamatukogus vaatamiseks kino ja korraldatakse muusikaüritusi. Kultuurilise tegevuse kõrval saavad külastajad teatud raamatukogudes näiteks õppida ka arvutikasutust või saada õigusabi. Üldiselt toimub Soome raamatukogudes palju üritusi varieeruvatel teemadel, raamatukogud on pühendunud lugemise ja laenutamise kõrval ka harivatele loengutele ja meelelahutusele. Võib öelda, et Soome raamatukogud on äärmiselt multifunktsionaalsed ja edasipüüdlid, pakkudes vaatamata külastuste ja laenutuste arvu kergele kahanemisele külastajatele professionaalset teenindust ja püüavad populaarsust hoida ning praegusel ajastul inimesi endiselt raamatukokku kutsuda.

Tiivistelmä

Tämä tutkimus käsittelee suomalaisten kirjaston käyttöä. Suomen kirjastot ovat korkealaatuisia ja suosittuja, suurin osa suomalaisista käyttää kirjastoa säännöllisesti. Tutkin, minkälaisissa olosuhteissa on niiden laatu ja suosio kehittynyt ja millä tavalla se muuttuu.

Kävi ilmi, että Suomen kirjastotoimintaan on vaikuttanut merkittävästi toisten maiden valloitukset, sodat ja vallanvaihto. Ne tuhosivat paljon varhaista kirjallisuutta ja kirjastoja. Esimerkiksi vuonna 1318 novgorodilaiset polttivat Turun tuomiokirkon, joka oli luultavasti yksi ensimmäisistä kirjastoista Suomessa. Vuonna 1507 joutui Turun tuomiokirkko jälleen uhriksi, kun tanskalaiset veivät sieltä arvokkaimmat teokset. Kun Suomi oli Venäjän vallan alla, suomalainen kirjallisuus ja kirjastot eivät voineet kehittyä vapaasti, koska sensuuri oli vahva ja määräykset tiukat. Kaikki kirjastot eivät saaneet lupaa toimintaan, ja niistä, jotka saivat, poistettiin sopimattomiksi arvioidut teokset.

Kirjastoille olivat tuhoisia sodat 1900-luvulla, erityisesti toinen maailmansota. Valtio ei voinut tukea kirjastoja, koska resurssit menivät sotien tarpeisiin ja myöhemmin maan jälleenrakentamiseen. Sodissa kuoli paljon ihmisiä ja monia rakennuksia, kuten kirjastoja, pommitettiin maahan. Lisäksi joutui Suomi luovuttamaan Venäjälle Viipurin kaupungin yhteydessä sen hiljattain rakennetun, ultramodernin kirjaston.

Kehitys nykyaikaiselle, korkealle tasolle tapahtui vaiheittain. Kirjallisuuden ja kirjastojen merkittävä kehitys alkoi 1800-luvun puolivälissä ja lopussa, kun tapahtui yleinen kulttuurinen heräminen. Arkkipiispa Edvard Bergenheim alkoi edistää sekä koulutusta että kirjastoja ja hänen ajatuksensa sopivat hyvin yhteen fennomaanien toiminnan kanssa. Perustettiin uusia kirjastoja, Amerikasta ja muualta Euroopasta tuli Suomeen uusia ideoita. Valitettavasti väliin tulivat sodat ja kehitys jatkui vauhdikkaasti vasta 1960-luvulla, mutta sitten jo nopeasti ja ammattitaitoisesti.

Tutkin kirjastojen käytön tilastoja vuosilta 1999–2013. Kävi ilmi, että viime aikana on

vierailujen ja lainojen määrä hiipunut, mutta ne ovat edelleen korkeat - keskimääräinen suomalainen vieraili kirjastoissa vuonna 2013 9,5 kertaa kuukaudessa ja lainasi lähes 13 kirjaa vuodessa. Vierailuja ja lainoja on enemmän maan keski- ja pohjoisosassa, vähemmän eteläisillä reunamailla. Virolaiset käyttävät kirjastoja merkittävästi vähemmän kuin suomalaiset – vierailuja on 53% vähemmän ja lainoja 33% vähemmän.

Tutkin myös 18 Suomen maakuntakirjaston ja kansalliskirjaston verkkosivuilta, millaisia lisäominaisuuksia ne tarjoavat. Kaikissa voi katsella näyttelyitä ja tapahtuu kirjallisuuden esityksiä. Kirjastoissa järjestetään teosten esityksiä ja lukupiirejä niin aikuisille kuin lapsillekin. Lisäksi tarjotaan joissakin kirjastoissa katsottaviksi elokuvia ja järjestetään musiikkitapahtumia. Kulttuuritoiminnan rinnalla voivat vierailijat joissakin kirjastoissa esimerkiksi oppia käyttämään tietokonetta tai saada oikeudellista neuvontaa. Yleensä järjestetään Suomen kirjastoissa paljon tapahtumia vaihtelevilla teemoilla, kirjastot ovat omistautuneet lukemisen ja lainaamisen lisäksi myös luennoille ja viihteelle. Voidaan sanoa, että Suomen kirjastot ovat erittäin multifunktionaalisia ja yritteliäitä. Ne tarjoavat huolimatta vierailujen ja lainaamisten määrän laskusta ihmisille ammattitaitoista palvelua ja yrittävät säilyttää suosionsa ja nykyisin ihmisiä edelleen kutsutaan kirjastoon.

Kasutatud kirjandus ja lühendid

Björkman, Irina 2014. Suomen pohjoisin kirjastoreissu. – et 11, 24-25.

EKSS = Eesti keele seletav sõnraamat; <http://www.eki.ee/dict/ekss/index.cgi>.
Vaadatud 02.03.2015.

Haavisto, Tuula. Finnish Libraries Now;
<http://now.libraries.fi/foreword.html#.VVTwoWeJimR>. Vaadatud 03.12.2014.

Joensuun kaupunginkirjasto; <http://vaarakirjastot.fi/et/paakirjasto>. Vaadatud 30.01.2015.

Jyväskylän kaupunginkirjasto; <http://www.jkl.fi/kirjasto>. Vaadatud 29.01.2015.

Kajaanin kaupunginkirjasto; <http://www.kajaani.fi/kirjasto/>. Vaadatud 29.01.2015.

kirjastot.fi = <http://www.kirjastot.fi>. Vaadatud 14.05.2015.

Kokkolan kaupunginkirjasto; http://www.kokkola.fi/palvelut/kirjasto/fi_FI/kirjasto/.
Vaadatud 29.01.2015.

Kouvolan kaupunginkirjasto;
<http://www.kouvola.fi/index/aikuisvaestolle/kirjastopalvelut.html>. Vaadatud 29.01.2015.

Kuopion kaupunginkirjasto; <https://kirjasto.kuopio.fi/>. Vaadatud 29.01.2015.

Lahden kaupunginkirjasto; <http://lastukirjastot.fi/lahti>. Vaadatud 30.01.2015.

Lansivayla.fi = Länsiväylä. Sellon kirjasto Suomen toiseksi suosituin;
<http://www.lansivayla.fi/artikkeli/230809-sellon-kirjasto-suomen-toiseksi-suosituin>.
Vaadatud 15.05.2015.

Lapin maakuntakirjasto; <https://lappi.verkkokirjasto.fi/web/arena>. Vaadatud 30.01.2015.

Lappeenrannan kaupunginkirjasto; <http://www.lappeenranta.fi/fi/Palvelut/Kulttuuri-ja-liikunta/Kirjasto>. Vaadatud 30.01.2015.

Mikkelin kaupunginkirjasto; <http://kirjasto.mikkeli.fi/>. Vaadatud 30.01.2015.

Mäkinen, Ilkka 2009a. Suomen yleisten kirjastojen historia. Helsinki: BTJ

Mäkinen, Ilkka 2009b. Library spirit in the nordic and baltic countries. Tampere: HIBOLIRE

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011. Quality recommendation for public libraries; <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2011/liitteet/OKM35.pdf>. Vaadatud 14.05.2015.

Oulun kaupunginkirjasto; <http://www.ouka.fi/oulu/kirjasto>. Vaadatud 30.01.2015.

Parainen kaupunki. <http://www.parainen.fi/web/inflyttare/bibliotek/Bokbat/>. Vaadatud 14.05.2015.

Porin kaupunginkirjasto; <http://www.pori.fi/kirjasto.html>. Vaadatud 30.01.2015.

Porvoon kaupunginkirjasto; <http://www.porvoo.fi/fi/palvelut/kirjasto>. Vaadatud 30.01.2015.

Rahvusraamatukogu = The National Library of Finland; <http://www.nationallibrary.fi/culture.html>. Vaadatud 30.01.2015.

Seinäjoen kaupunginkirjasto; <http://www2.seinajoki.fi/kirjasto/>. Vaadatud 30.01.2015.

Sovijärvi, Matti 2014. Finland reads; <http://finland.fi/public/default.aspx?contentid=300221&contentlan=2&culture=en-US>. Vaadatud 14.05.2015.

Tampere kaupunginkirjasto; <http://kirjasto.tampere.fi/>. Vaadatud 30.01.2015.

ThisisFINLAND 2014. Finland in facts; <http://finland.fi/Public/default.aspx?contentid=160032&nodeid=44491&culture=en-US>. Vaadatud 14.05.2015.

Turun kaupunginkirjasto; <http://www.turku.fi/kirjasto>. Vaadatud 30.01.2015.

Vaasan kaupunginkirjasto; <http://www.vaasa.fi/kirjasto>. Vaadatud 30.01.2015.

Vanamo verkkokirjasto; <https://vanamo.verkkokirjasto.fi/web/arena/paakirjasto>. Vaadatud 29.01.2015.

Volodin, Boriss 2004. Maailma raamatukogude ajalugu. Tallinn: Eesti Rahvusraamatukogu.

Volt, Mihkel 2014. Raamatukogud ja -kogundus Eestis 2002-2012. Tallinn: Eesti Rahvusraamatukogu.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Kerttu Poolakese 07.03.1989

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose „Soomlaste raamatukogukasutus”, mille juhendaja on Hanna Katariina Jokela,
  - 1.1. reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
  - 1.2. üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus 26.05.2015